

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 19Co/28/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3515210096
Dátum vydania rozhodnutia: 18. 01. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Beáta Čupková
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2018:3515210096.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Beáty Čupkovej a sudcov JUDr. Viery Škultétyovej a JUDr. Radoslava Svitana, PhD., v spore žalobcu: Prvá stavebná sporiteľňa, a. s., so sídlom Bratislava, Bajkalská 30, IČO 31 335 004, proti žalovaným: 1/ Q.Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XXX, W., 2/ P. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XX, W., o zaplatenie 2.487,68 eur s príslušenstvom, na odvolanie žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom zo dňa 12. októbra 2016 č. k. 8C/185/2015-36, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie v zamietajúcej časti a výroku o náhrade trov prvoinštančného konania **p o t v r d z u j e .**

Žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

o d ô v o d n e n i e :

1. Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom (I.) uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.487,68 eur a úrok z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 2.380,60 eur od 01.10.2015 do zaplatenia s tým, že plnením jedného zo žalovaných v rozsahu plnenia zaniká povinnosť ďalšieho žalovaného, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku, (II.) vo zvyšnej časti žalobu zamietol a (III.) žalobcovi priznal náhradu trov konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že v zmluve o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere zo dňa 19.01.2009, ktorú uzatvoril žalobca ako veriteľ so žalovanými 1/ a 2/ ako dlžníkmi, sa žalobca zaviazal poskytnúť žalovaným mimoriadny medziúver vo výške 3.320,- eur s tým, že po pridelení cieľovej sumy zmluvy sa mimoriadny medziúver zmení na stavebný úver vo výške cca 1.992,- eur. Žalovaní sa zaviazali do pridelenia cieľovej sumy splácať úroky mimoriadneho medziúveru vo výške 8,49 % ročne, a to splátkami vo výške 23,49 eur a do naspenia 40 % cieľovej sumy vkladať na účet stavebného sporenia pravidelné mesačné vklady vo výške 16,60 eur, po pridelení cieľovej sumy zmluvy o stavebnom sporení sa žalovaní zaviazali splácať stavebný úver vrátane úrokov vo výške 4,7 % ročne pravidelnými mesačnými splátkami vo výške 29,05 eur. Listom zo dňa 05.05.2015 žalobca upozornil žalovaných 1/ a 2/, že pokiaľ do 31.05.2015 nezaplatia dlžné splátky špecifikované v upozornení, žalobca vyhlási mimoriadnu splatnosť predmetného úveru. Žalovaní 1/ a 2/ prevzali upozornenie dňa 11.05.2015. Listom zo dňa 02.06.2015 žalobca oznámil žalovaným 1/ a 2/, že ku dňu 02.06.2015 nastala mimoriadna splatnosť celého úveru a vyzval ich, aby vrátili sumu 2.477,38 eur do 02.06.2015. Oznámenie prevzali žalovaní 1/ a 2/ dňa 10.06.2015. Podľa súdu prvej inštancie predložením výpisu z účtu medziúveru žalobca preukázal celkovú dlžnú sumu vo výške 2.487,68 eur, z čoho suma 2.380,- eur predstavuje istinu a suma 107,08 eur predstavuje nezaplatené poplatky a úroky. Právne súd prvej inštancie zdôvodnil rozhodnutie ustanoveniami § 497, § 506 Obchodného zákonníka, § 2 ods. 1 písm. a), písm. b), § 23a ods. 1 zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa, § 52 ods. 2 a 3, § 53 ods. 1 prvá veta, § 53 ods. 4, § 54 ods. 1, § 517 ods. 1 prvá veta a 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Zamietajúcu časť rozsudku (kde žalobca požadoval úrok z úveru vo výške 8,49 % ročne zo

sumy 2.380,60 eur od 01.10.2015 do zaplata) odôvodnil súd prvej inštancie tým, že úrok predstavuje cenu peňazí v zmysle ceny obetovanej príležitosti veriteľa, ktorý tým, že nemá istinu úveru k dispozícii, nemôže s touto nakladať a produkovať zisk. V prípade predčasného a mimoriadneho zosplatenia úveru veriteľovi vzniká nárok na jednorazové vrátenie požičanej istiny úveru, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu zosplatenia úveru. Za takéhoto stavu má veriteľ právo na celú sumu požičaných peňažných prostriedkov, v dôsledku čoho na jeho strane odpadá obmedzenie jeho práva na dispozíciu s istinou úveru, a tým obmedzenie obchodovania s peniazmi, ktoré už dlžník nemá právo vrátiť v režime výhody splátok. Ak teda nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom.

2. Proti uvedenému rozsudku podal včas odvolanie žalobca a navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok vo výroku, ktorým bola žaloba vo zvyšnej časti zamietnutá, zmenil tak, že žalovaných 1/ a 2/ zaviazne spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi 8,49 % p. a. úrok zo sumy 2.380,60 eur od 01.10.2015 do zaplata. Odvolanie odôvodnil s odkazom na § 365 ods. 1 písm. d) a h) Civilného sporového poriadku tým, že úrok za úver je odplata za poskytnuté peňažné prostriedky. Predstavuje náhradu za to, že veriteľ sa vzdá finančných prostriedkov vo svojom vlastníctve a dočasne ich poskytne dlžníkovi. Veriteľ však nemôže finančnými prostriedkami, ktoré prenechal dlžníkovi, disponovať až do doby ich reálneho vrátenia zo strany dlžníka. Ak je úrok cena za užívanie finančných prostriedkov, žalobca nevidí dôvod, prečo by nemal mať nárok na zaplata úroku z finančných prostriedkov, ktoré mu stále neboli vrátené. Oprávnenie veriteľa domáhať sa splnenia dlhu pred dohodnutou dobou splatnosti bolo podmienené porušením povinnosti zo strany dlžníkov a navodením protiprávneho stavu ich konaním. Ak by bola úvaha súdu prvého stupňa správna, potom by od momentu, keď sa veriteľ začne brániť voči porušeniu povinnosti dlžníkom, až do momentu skutočného vrátenia finančných prostriedkov užíval dlžník poskytnuté finančné prostriedky bezodplatne. Právnym predpisom stanovená povinnosť dlžníka v prípade omeškania platiť úroky z omeškania nemôže byť chápaná ako náhrada za hlavný záväzok, resp. jeho časti, nakoľko ako vyplýva zo samotného znenia právnej normy (§ 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka), majú dlžníci v omeškaní platiť úroky z omeškania popri plnení, na ktoré boli povinní. Žalobca ďalej uviedol, že v zmysle § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka je dlžník povinný s vrátením poskytnutého úveru zaplatiť aj dojednané úroky, a to do dňa úplného vrátenia poskytnutých prostriedkov. Poukázal aj na Komentár k Obchodnému zákonníku z vydavateľstva C. H. Beck, v ktorom je k § 502 uvedené: „V tomto ustanovení je upravené, odkedy je dlžník povinný platiť úrok z úveru, chýba však výslovné ustanovenie, ktoré by určovalo, dokedy táto povinnosť dlžníka trvá. Táto doba môže byť dojednaná v zmluve o úvere. Ak zmluva takéto dojednanie nemá, je možné uvažovať o dvoch variantoch. Podľa prvého je záväzok platiť úrok z úveru časovo obmedzený na dobu do uplynutia lehoty na vrátenie prostriedky, podľa druhého rozhoduje doba skutočného vrátenia, či už k nemu dôjde predčasne, alebo oneskorene. Považujeme za správny druhý variant.“ Aj z analogického výkladu ustanovenia § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka je podľa názoru žalobcu nepochybné, že povinnosť dlžníka platiť dohodnutý úrok za úver zaniká až úplným vrátením toho, čo dlžník od veriteľa dostal. V opačnom prípade by nastala situácia, že ak dlžník poruší svoju povinnosť a veriteľ využije právo požadovať vrátenie poskytnutého úveru pred dohodnutou dobou splatnosti, následkom by bolo zhoršenie pozície veriteľa, nakoľko v dôsledku obrany proti dlžníkom vyvolanému protiprávnemu stavu príde veriteľ o nárok na zaplata ceny peňazí, ktoré dlžníkovi prenechal. Dlžník by prakticky porušením povinnosti získal pre neho výhodnejšie postavenie, nakoľko by sa zbavil povinnosti plniť zmluvne dohodnuté plnenie. Žalobca argumentoval aj rozhodnutím Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 32 Cdo 2782/99, podľa ktorého odstúpenie od zmluvy o úvere je právny inštitút, ktorý je určený na ochranu práv veriteľa a jeho využitím sa veriteľ nemôže ocitnúť v horšom právnom postavení, než v akom bol pred odstúpením od zmluvy. Podľa žalobcu, ak by došlo k zániku nároku veriteľa, ktorý riadne plnil všetky svoje povinnosti zo záväzkového vzťahu, na zaplata odplaty za poskytnutie finančných prostriedkov, dlžníci by profitovali z toho, že porušili zmluvné podmienky. Takýto záujem v prostredí právneho štátu nie je možné chrániť (poukázal pritom na rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 17/1999, PL ÚS 11/96). Nikto si svojím protiprávnym činom nemôže zlepšiť svoje postavenie. Napokon žalobca na podporu svojej argumentácie uviedol aj viacero rozhodnutí krajských súdov v Košiciach, v Banskej Bystrici a v Prešove.

3. Žalovaní 1/ a 2/ sa k odvolaniu žalobcu nevyjadrili.

4. V priebehu konania, pred vyhlásením napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, došlo k zmene právnej úpravy sporového konania, keď dňa 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý okrem iného zrušil zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky

súdny poriadok (O.s.p.). V prechodných ustanoveniach (§ 470 ods. 1, ods. 2) CSP stanovil, že ak neustanovuje inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti s tým, že právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. V zmysle tohto ustanovenia odvolací súd postupoval v odvolacom konaní podľa procesných ustanovení CSP.

5. Rozsudok súdu prvej inštancie nebol napadnutý odvolaním v tej časti, v ktorej súd prvej inštancie vyhovel žalobe a uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.487,68 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 2.380,60 eur od 01.10.2015 do zaplatenia, s ktorým súvisí aj výrok o trovách konania. V tejto časti rozsudok súdu prvej inštancie nadobudol právoplatnosť a odvolací súd sa ho nedotýkal.

6. Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací preskúmal vec v napadnutom rozsahu podľa § 379 a § 380 CSP bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 CSP a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné v napadnutej časti potvrdiť ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP.

7. Odvolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, vyhodnotil vykonané dôkazy, každý jednotlivito a všetky vo vzájomnej súvislosti, uviedol skutkové zistenia, ktoré z dokazovania vyplynuli a na vec aplikoval správne právne predpisy, ktoré i správne vyložil. Ani v odvolacom konaní neboli preukázané také skutočnosti, ktoré by mohli mať za následok odlišné rozhodnutie vo veci. Žalobca v odvolaní ani nenamietal nesprávne zistenie skutkového stavu. Argumentoval len nesprávnym právnym posúdením otázky, či veriteľ má nárok na úrok aj po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru. Pokiaľ žalobca uviedol v odvolaní aj odkaz na ustanovenie § 365 ods. 1 písm. d), z obsahu odvolania nie je zrejmé, akú inú vadu (okrem žalobcom namietaného nesprávneho právneho posúdenia) mal mať napadnutý rozsudok.

8. Odvolací súd teda podrobne preskúmal námietku nesprávneho právneho posúdenia nároku na úrok. Je nepochybné, že za poskytnutie úveru možno dohodnúť úroky (ktoré sú pojmovým znakom úveru podľa § 497 Obchodného zákonníka). Zákon tiež umožňuje dodávateľovi, a to aj v spotrebiteľských vzťahoch (hoci za prísnejších podmienok), v prípade nedodržavania platobnej disciplíny zo strany dlžníka vyhlásiť predčasnú splatnosť úveru a požadovať, aby dlžník vrátil poskytnutú sumu aj s úrokmi (§ 506 Obchodného zákonníka, § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka). Predčasné zosplatenie úveru predstavuje vo svojej podstate jednostranný sankčný inštitút, ktorý umožňuje veriteľovi zmenou záväzku požadovať jednorazové a okamžité vrátenie celej požičanej istiny s úrokmi. Ako správne uviedol samotný odvolateľ (odkazom na komentár k Obchodnému zákonníku), ustanovenie § 502 Obchodného zákonníka a ani iné zákonné ustanovenie neurčuje, dokedy trvá povinnosť dlžníka platiť úroky z úveru. Ustanovenie § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka (rovnako ako ustanovenie § 13 ods. 3 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, na ktoré tiež zvyknú odkazovať veritelia na podporu nároku na úrok aj po vyhlásení predčasnej splatnosti) rieši len situáciu, keď sa pre predčasné vrátenie poskytnutých peňažných prostriedkov rozhodne dlžník (teda nie veriteľ) a v takom prípade je logické, že po skutočnom splatení dlhu už nemôžu rásť úroky. Táto situácia je však diametrálne odlišná od skutkového stavu v preskúmvanej veci, kde nedošlo k predčasnému vráteniu poskytnutých prostriedkov z vôle dlžníka, ale k predčasnému zosplateniu úveru zo strany veriteľa, preto ustanovenie § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka nemožno na tento skutkový stav aplikovať ani analogicky. Práve naopak, pri neexistencii výslovnej právnej úpravy doby, dokedy trvá povinnosť dlžníka platiť úroky z úveru, je v spotrebiteľských vzťahoch potrebné použiť taký výklad zmluvných podmienok, ale aj zákona, ktorý je priaznivejší pre spotrebiteľa.

9. Úrok z úveru predstavuje cenu, za ktorú veriteľ poskytuje dlžníkovi peňažné prostriedky k dispozícii. Ide v podstate o odplatu za to, že veriteľ sa vzdal dispozície s peňažnými prostriedkami, poskytol ich dlžníkovi a umožnil mu vracať mu ich v splátkach. Vyhlásením predčasnej splatnosti vlastne veriteľ odopiera dlžníkovi predtým poskytnuté plnenie (požaduje jeho vrátenie), čím sa radikálne mení obsah záväzku. Pokiaľ dlžník už nie je oprávnený disponovať poskytnutými finančnými prostriedkami, neexistuje dôvod, aby sa tieto finančné prostriedky ďalej úročili. Predčasné vrátenie finančných prostriedkov nepredstavuje plnenie pôvodne dohodnutých podmienok čerpania úveru, preto na takto vzniknutý záväzok nemožno aplikovať ani pôvodne dohodnuté dojednanie o úrokoch. Zosplatením úveru nastáva stav, keď veriteľ má právo získať okamžite späť celú sumu požičaných peňažných prostriedkov. To, že dlžník napriek tomu finančné prostriedky veriteľovi nevráti, je sankcionované inak

(úrokmi z omeškania, rovnako ako každé iné omeškanie dlžníka s peňažným plnením). Pri vyhlásení predčasnej splatnosti úveru si veriteľ musí byť vedomý, že sa vzdáva potenciálneho budúceho zisku z úrokov (ktorý je však veľmi neistý vzhľadom na to, že dlžník nesplácal ani len istinu) výmenou za oprávnenie okamžite žiadať vrátenie istiny (a dovedy vzniknutých úrokov) a prípadne následne toto plnenie aj vymáhať. Ak dlžník nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ požadoval od neho úroky, ktoré by mu patrili, ak by dlžník mal právo držby finančných prostriedkov. Inak by nastal nespravodlivý stav pre dlžníka, ktorý by bol vystavený sankciám vynútenia povinnosti plnenia celého dlhu a veriteľ by mal naďalej nárok na úroky zo zmluvy a aj na úroky z omeškania. De facto by sa takto popreli účinky veriteľom vyvolanej zmeny obsahu záväzku - veriteľ by úroky inkasoval ako keby k zmene záväzku nedošlo, zatiaľ čo dlžník by nemal nijaké práva, ktoré mu plynuli zo zmluvy pred zosplatením úveru.

10. Na vyššie uvedenej podstate zmluvného úroku nič nemôžu zmeniť ani prípadné odlišné zmluvné dojednanie (t. j. také ustanovenie zmluvy či všeobecných zmluvných podmienok, ktoré by prípadne ustanovovalo, že istina sa naďalej úročí aj po vyhlásení predčasnej splatnosti). V prípade spotrebiteľského vzťahu by takéto zmluvné dojednanie, keďže je zjavne v neprospech spotrebiteľa, bolo neplatné pre rozpor s ustanovením § 52 ods. 2, § 53 ods. 1, ods. 5, resp. s ustanovením § 54 ods. 1 prvá veta Občianskeho zákonníka. Okrem toho by zmluvné dojednanie o povinnosti platiť (zmluvné) úroky popri úrokoch z omeškania mohlo byť považované aj za obchádzanie zákonného pravidla zakotveného v § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka (s odkazom na vykonávací predpis) o maximálnej výške úrokov z omeškania

11. Pokiaľ odvolateľ citoval komentár k Obchodnému zákonníku, odvolací súd naproti tomu odkazuje na komentár k Občianskemu zákonníku, kde sa uvádza: „Podľa ustálenej súdnej praxe dohodnuté úroky z poskytovaných peňažných prostriedkov patria len do splatnosti dlhu, od splatnosti je dlžník v omeškani a musí platiť úrok z omeškania. [...] Nie je rozhodujúce, či splatnosť pohľadávky nastane v dohodnutej dobe, alebo veriteľ využije právo požadovať celý dlh pre nesplnenie niektorej splátky na základe dohody podľa § 565 OZ. Po splatnosti pohľadávky možno požadovať len úroky z omeškania. [...] Sankciou za omeškanie dlžníka, motiváciou čo najskôr pohľadávku zaplatiť, ale aj kompenzáciou veriteľa za nemožnosť používať istinu, sú od okamihu, ako sa dlžník dostane do omeškania, úroky z omeškania.“ (PAGÁČ, L. Komentár k § 658 ods. 1 Občianskeho zákonníka. In: Števček, M. a kol.: Občiansky zákonník I., II. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2015). Podľa názoru odvolacieho súdu to platí aj v prípade, ak by išlo o spotrebiteľský vzťah, ale záväzkový vzťah by sa celý spravoval obchodným právom (neexistuje dôvod inak posudzovať podstatu úroku pri spotrebiteľských a nespotebiteľských vzťahoch) s tým rozdielom, že pri nespotebiteľskom vzťahu by bolo zrejme možné pripustiť odlišné zmluvné dojednanie.

12. Ak odvolateľ poukazoval na rozhodnutia niektorých senátov krajských súdov v Košiciach, Banskej Bystrici či Prešove, odvolací súd dáva do pozornosti napríklad rozhodovacia činnosť iných senátov Krajského súdu v Prešove (sp. zn. 6Co/190/2014, 19Co/336/2015) či v Žiline (sp. zn. 9Co/343/2016).

13. Neobstojí ani tvrdenie žalobcu, že v prípade nepriznania úroku za obdobie po zosplatení úveru by dlžník porušením povinnosti získal pre neho výhodnejšie postavenie, nakoľko by sa zbavil povinnosti plniť zmluvne dohodnuté plnenie. Dlžník sa žiadnej povinnosti nezbaňuje - aj naďalej je povinný vrátiť poskytnuté finančné prostriedky a aj dohodnutý úrok, len sa tento úrok ku dňu predčasnej splatnosti zafixuje a istina sa ďalej neúročí. Nárok na úrok za obdobie po dátume predčasnej splatnosti veriteľovi ešte nevznikol (vznikol by mu len vtedy, ak by dlžník naďalej mal právo poskytnutými finančnými prostriedkami disponovať, teda pokračovať v ich vracaní v splátkach), preto nemohlo dôjsť ani k zániku takéhoto nároku, ako to tvrdí žalobca v odvolaní.

14. Vzhľadom na uvedené odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie vo všetkých napadnutých častiach ako vecne správny potvrdil.

15. V odvolacom konaní mali plný úspech žalovaní 1/ a 2/, preto by im v súlade s ustanoveniami § 396 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP patril nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Keďže však žalovaní 1/ a 2/ boli v odvolacom konaní nečinní, žiadne trovy im v odvolacom konaní nevznikli, odvolací súd im náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

16. Toto rozhodnutie prijal senát krajského súdu jednomyseľne.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).